

Мороз О. С.

Запорожская государственная инженерная академия

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАИНЕ**Резюме**

Исследованы теоретические вопросы формирования системы социального партнерства в обществе. Освещены проблемы развития и повышения эффективности социального партнерства, связанные с ролью органов государственной власти и местного самоуправления в социальном диалоге, а также местом основных социальных измерителей и минимальных социальных стандартов в процессе согласования интересов сторон. Предложено, в качестве одного из направлений повышения эффективности формирования системы социального партнерства, внесение изменений в содержание соглашений и коллективных договоров, заключаемых в процессе социального диалога.

Ключевые слова: коллективные договоры и соглашения, социальное партнерство, социальный диалог, социальные стандарты.

Moroz O. S.

Zaporozhye State Engineering Academy

PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF SYSTEM OF SOCIAL PARTNERSHIP IN UKRAINE**Summary**

Investigated theoretical questions of formation of system of social partnership in society. Problems of development and efficiency of social partnership, related to the role of public authorities and local self-government in social dialogue, as well as the place of basic social meters and minimal social standards in the process of harmonization of interests of the parties. Proposed, as one of directions of increase of efficiency of formation of system of social partnership, changes in the content of agreements and collective contracts concluded in the process of social dialogue.

Key words: collective contracts and agreements, social partnership, social dialogue, social standards.

УДК 331.25

Павлів В. В.

Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

ПЕРСПЕКТИВНІ ФІСКАЛЬНІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У статті обширно розглянуто перспективні фінансові стимули та методи розвитку, співпраці у сфері покращення всебічної привабливості системи недержавного пенсійного забезпечення. Відображено детальні зміни до відповідних кроків назустріч розвитку системи НПЗ у чинному законодавстві, сфера впливу якого поширюється як на фізичних, так і на юридичних осіб. Запропоновані фінансові заходи стимулювання розвитку системи базуються на системі переваг як для фізичних, так і для юридичних осіб – учасників системи НПЗ. Відповідні механізми здійснюються, насамперед враховуючи поточну структуру системи та НПЗ та особливості фінансової політики по відношенню до третього рівня системи ПЗ.

Ключові слова: недержавні пенсійні фонди, пенсійне забезпечення, фінансова політика, податки.

Постановка проблеми. Становлення системи недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) зазвичай напряму залежить від факторів та чинників сприяння розвитку даної системи. У відповідний період необхідні певні важелі та напрями фінансово-економічного, які б надавали системі НПЗ ефективних стимулів до подальшого нарощення значимості у структурі соціального забезпечення України. Відповідні стимули та заходи розвитку системи повинні здійснюватися насамперед у співпраці між державними інститутами та недержавними Пенсійними фондами на користь бенефіціарів системи НПЗ. Серед проаналізованих найбільш вагомими та значимими як для фізичних осіб, так і недержавних Пенсійних фондів (далі – НПФ) є стимули та заходи фінансового характеру. В даному випадку необхідно дослідити та проаналізувати відповідні стимули та заходи і зазначити їх доцільність для розвитку системи НПЗ.

Аналіз останніх публікацій. Тема розвитку системи НПЗ в останні роки є доволі значимою

наукових напрацюваннях та аналітичних матеріалах, які торкаються сфери соціального забезпечення. Серед вітчизняних науковців проблематику перспективи розвитку досліджували В.В. Корнєв, В. Ємець, Ю. Привалов та інші. Але більшість досліджень авторів спрямовані на загальні погляди розвитку системи НПЗ, натомість у цій статті запропоновані методи та заходи розвитку системи НПЗ, які раніше не досліджувалися.

Метою статті є аналіз та визначення специфічних, різнохарактерних фінансових заходів та стимулів сприяння розвитку системи НПЗ через співпрацю між державними інститутами та НПФ.

Основні результати дослідження. Система пенсійного забезпечення України за часи незалежності зазнала багатьох змін, але відповідні зміни не змінювали кардинально структуру та функціональну складову сектору соціального забезпечення. Так, майже після чверті століття економічної розбудови економіки нашої держави система пенсійного забезпечення де-юре отримала розвиток у

світлі створення на законодавчому рівні трьохрівневої системи, а де-факто на сьогоднішній день із постійним дефіцитом функціонує перший рівень системи пенсійного забезпечення та «жевріє» третій рівень системи пенсійного забезпечення. Таке припущення можна висловити, враховуючи лише той факт, що величина активів системи НПЗ є меншою 1% від ВВП.

Хоча, аналізуючи глибше, слід зазначити той факт, що система НПЗ України проходить тільки етап становлення, але протягом 10 років повинні принаймні намічатися стратегічні напрямки розвитку системи НПЗ, натомість було визначено, що система у кількісному характері учасників зменшується [2]. Так, на початок 2011 року існував 101 НПФ, натомість на початок 2013 року їх кількість була вже 94, і крім цього, існує тенденція до зменшення активів. Останнє можна підтвердити наступним: всього за 2012 рік активи НПФ зросли на 19,7% (на 274 млн грн). Чиста вартість активів НПФ протягом 2007-2012 року збільшилася з 280,7 до 1660,1 млн грн, у 5,9 рази, зростання чистої вартості активів найбільшим було на часовому інтервалі 2007-2008 років, так, збільшення активів було у 2,6 рази, це показники у докризовий період. У кризовий та посткризовий період зростання варіювало у діапазоні 20-45%. Відповідно, найнижчий показник був на рівні 20% і це – у період 2008-2010 рр. Проводячи паралель між учасниками системи НПЗ і беручи до уваги інформацію Національної Асоціації НПФ України, абсолютне зростання вартості активів КНПФ Національного банку України склало 276,4 млн грн, при тому, що у найближчого по рейтингу НПФ НП «ВНПФ «Перший національний відкритий пенсійний фонд» вони знизилися на 39,7 млн грн. Виходить, що у системі без фонду НБУ відбулося зменшення активів на 2,4 млн грн, тобто абсолютне не зростання, а навіть більше – спад [2].

Виною цьому є насамперед відсутність стимулювання розвитку системи як з боку держави, так і з боку самих вкладників. Крім цього, НПФ не працюють активно на ринку недержавного пенсійного забезпечення і це тільки один із факторів

негативного розвитку системи. Як вже було зазначено, підтримка держави є взагалі незрозумілою, оскільки на ринку недержавного пенсійного забезпечення присутній Корпоративний недержавний пенсійний фонд Національного банку України, який є свого роду «монополістом» системи і його діяльність викликає сумніви стосовно повноти його діяльності (це чітко проглядається в аналізі структури кількості вкладників у цей фонд, яка є диспропорційною). Інші функції держави по стимулюванню системи НПЗ просто відсутні, причому слід врахувати те, що рівень забезпеченості пенсіонерів в Україні є чи не найнижчим у Європі. Загалом же система недержавного пенсійного забезпечення повинна стати повноцінним елементом системи макроекономічного регулювання економіки держави за умови, що кінцевою метою проведення пенсійної реформи є акумуляція 80-90% всіх пенсійних відрахувань [4].

Проблематика даного питання криється, окрім інших факторів впливу, у фінансово-економічній площині, тобто відсутній комплекс заходів з боку суб'єктів системи НПЗ стосовно розвитку системи. Процес стимулювання розвитку системи НПЗ повинен ґрунтуватися на співпраці з боку учасників ринку НПЗ, а це насамперед НПФ та держава. Відповідні стратегічні дії та комплекси заходів повинні бути здійснені у цьому напрямі, які б визначали подальшу долю третього рівня системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні.

Так, обрані для аналізу фінансові стимули та заходи є перспективними до розгляду і можуть мати реальну позитивну дію на розвиток системи НПЗ. Враховуючи рівень податкового навантаження, а це приблизно 38,2%, як зазначають науковці, слід зазначити, що даний показник є не надто високим як для економіки, що розвивається, оскільки у розвинутих країнах він може сягати і 60-70%, але рівень державних послуг зовсім інший [5].

Сприяння та заохочення до формування корпоративних пенсійних фондів або зацікавлення працівників чи громадян до відрахувань/внесків у систему НПЗ повинно в обов'язковому поряд-

Таблиця 1
Податкові ініціативи для підприємств – платників податків – учасників системи НПЗ [1, с. 38]

№ п/п	Фінансові стимули для підприємств – платників податків – учасників системи НПЗ	Законодавча база (згідно з ПКУ)	Запропоновані податкові введення
1.	Враховання до витрат підприємства сум пенсійних внесків	Загальний обсяг суми (внесків за договорами НПЗ, включених до витрат підприємства) не може перевищувати 25% заробітної плати, нарахованої такій найманій особі протягом податкового року, на який припадають такі податкові періоди; сума таких платежів не може перевищувати розмірів, визначених розділом IV Податкового кодексу (розмір місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень, у розрахунку за місяць)	Загальний обсяг суми (внесків за договорами НПЗ, включених до витрат підприємства) не може перевищувати 35%, для найманих осіб, трудовий стаж яких в межах 1-го року на відповідному підприємстві, не може перевищувати 30%, для найманих осіб, трудовий стаж яких в межах від 2 до 4 років на відповідному підприємстві, для всіх інших найманих працівників використовується стандартний принцип (25%), сума таких платежів не може перевищувати 55%, від місячного прожиткового мінімуму
2.	Податкові канікули та пільги для підприємств – платників податків, які здійснюють відрахування у систему НПЗ	-	Для підприємств – платників податків застосовуються збільшені податкові канікули, але не більше додаткових трьох звітних кварталів
3.	Зменшення податкових ставок для підприємств платників податків при інвестуванні корпоративними фондами у державні цінні папери та похідні капітальні інвестиції у державні цільові програми.	-	При інвестуванні корпоративними пенсійними фондами у ОВДП чи інші державні цільові програми передбачити можливість зменшення величини податку на прибуток, але не більше ніж на 1,5%, протягом певного періоду.

ку мати певний ряд податкових пільг та стимулів для учасників системи НПЗ. Серед запропонованих можна виділити наступні:

Для юридичних осіб – платників податків.

а) врахування до витрат підприємства сум пенсійних внесків;

б) податкові канікули для підприємств, які здійснюють відрахування у систему НПЗ;

в) зменшення податкових ставок для підприємств – платників податків при інвестуванні корпоративними фондами у державні цінні папери та похідні капітальні інвестиції у державні цільові програми.

Стосовно поточного стану оподаткування системи недержавного пенсійного забезпечення із введенням Податкового Кодексу України, зроблено перший крок до систематизації податкової політики відносно діяльності системи НПЗ. Для підприємств – платників податків п. 142.2 ст. 142 Податкового кодексу передбачено можливість включення до витрат підприємства – платника податків суми пенсійних внесків згідно з договорами недержавного пенсійного забезпечення, сплачених на користь своїх працівників. Ця сума має два обмеження, а саме: загальний обсяг суми не може перевищувати 25% заробітної плати, нарахованої такій найманій особі протягом податкового року, на який припадають такі податкові періоди; сума таких платежів не може перевищувати розмірів, визначених розділом IV Податкового кодексу, протягом такого податкового періоду (п. 142.2 ст. 142 Податкового кодексу).

Даний факт, з одного боку, є позитивним, оскільки фіскальна система робить кроки назустріч системі НПЗ, але недостатнім. Так, торкаючись норм та приписів у Податковому кодексі, відповідну частку сум можна формувати диференційованим характером, тобто для працівників, які прийняті на роботу та включені в перший рік, загальний обсяг суми внесків за договорами НПЗ, включених до витрат підприємства, встановити на рівні 35%, для другого-третього року встановити на рівні 30%, а вже всі наступні роки визначати законодавчо вказані 25%.

Ймовірно, можна сказати, що навіть величина у 10-15 млн грн (відповідне припущення можна мотивувати значними збитками на більшості підприємств в Україні і небажанні збільшувати витрати на некапітальні інвестиції) приросту місячних внесків у систему НПЗ від одного податкового нововведення дасть доволі позитивний результат.

Надалі слід розглянути запропонований ще один із пунктів податкових ініціатив, а саме додаткові податкові канікули та пільги для підприємств учасників системи НПЗ. Дана пільга повинна виконуватися по мірі інтегрованості підприємства у систему НПЗ. Тобто розмір податкових канікул повинен варіювати в залежності від величини участі підприємства у системі НПЗ. Іншими словами, якщо, наприклад, загальна сума внесків підприємства до системи НПЗ складає більше 75% валюти балансу, отже підприємство має право на отримання такої ініціативи, як подовжені податкові канікули, у мірі збільшення внесків до системи НПЗ, відповідно, можуть збільшуватися додаткові податкові канікули, але їх максимальне значення не повинно перевищувати додаткових три квартали податкових канікул до стандартних податкових канікул.

Вищевказаний факт є доволі ризиковим, оскільки недобросовісні підприємства можуть значним чином відстрочувати сплату податків та

користатися пільгами при цьому, максимально допустимо наповнюючи власні корпоративні фонди, і може виникнути загроза відмивання коштів через корпоративні фонди за рахунок несплати податків чи просто виконання фіктивних виплат корпоративних пенсійних фондів сум коштів певним фіктивним бенефіціарам, які повинні були піти до Державного бюджету України. Тому у цьому випадку органи фіскальної політики повинні чітко стежити за підприємствами, які використовують додаткові податкові канікули та додатково моніторити діяльність та рух коштів до корпоративних фондів.

Наступним пунктом податкових ініціатив виступають безпосередні зменшення ставок податку на прибуток для підприємств, які беруть участь у системі НПЗ, і відповідні корпоративні фонди, яких інвестують у ОВДП. У даному випадку також пропонується відповідний податковий стимул формувати та здійснювати градаційним ступенем, тобто ставка оподаткування коригується по мірі інтегрованості відповідного підприємства у систему НПЗ та величини куплених ОВДП. Обрахування ефекту втрат для Державного бюджету від цих податкових стимулів буде визначатися на рівні податкового зменшення для кожного конкретного підприємства, протягом певного періоду, на який діє відповідна «знижка» (квартал, 1 рік). Дану величину зменшення слід обмежити на рівні 1,5%. З іншого боку, можна запропонувати включення підприємства до числа тих, котрі отримують податкове зменшене податкове, у випадку, якщо сума коштів їх корпоративних фондів є більшою ніж 75% валюти балансу підприємства. Термін дії податкового зниження слід обмежити 1 роком і з можливістю повторювання кожних п'ять років.

У вищевказаному заході державі слід виробити комплекс заходів, які також спрямовані на ухилення від сплати податків недобросовісними підприємствами. Оскільки може виникнути така ситуація, коли підприємства, зменшуючи власний капітал, збільшують активи власного корпоративного фонду, тим самим приводячи до зниження діяльності підприємства навіть до банкрутства.

Для фізичних осіб – платників податків.

Окремим напрямом сприяння розвитку системи НПЗ, окрім сприяння підприємствам платникам податків, які беруть участь у системі НПЗ, необхідним є також сприяння і надання певних пільг та стимулів для фізичних осіб – учасників системи. У даному випадку необхідний такий комплекс заходів, який був би прийнятним як для підприємств, так і для фізичних осіб і, відповідно, не призводив до значних ненадходжень до Державного бюджету.

На сьогоднішній день у поточному Податковому кодексі прописані наступні пільги для фізичних осіб – платників податків, які мали б сприяти розвитку системи НПЗ:

1. Підпунктом «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу передбачено податкову пільгу для платників податку (найманих осіб), на користь яких роботодавцем за власний рахунок сплачено добровільні внески за вищезазначеними договорами.

2. На сьогодні, відповідно до пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу, для суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення сума обмеження дорівнює п'ятикратному розміру мінімальної заробітної плати, встановленої Законом про державний бюджет України на відповідний рік, що становить наразі 5590 грн у розрахунку на

Таблиця 2

Податкові ініціативи для фізичних осіб – учасників системи НПЗ

№ п/п	Фіскальні стимули для фізичних осіб – платників податків – учасників системи НПЗ	Законодавча база (згідно з ПКУ)	Запропоновані податкові введення
1.	Податкові пільги для фізичних осіб – учасників системи НПЗ	Згідно з пп. 165.3.5, до податкової пільги можна включити суму витрат за договорами пенсійного недержавного забезпечення і складає розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень, при страхуванні чи визначенні внесків безпосереднього платника податків і 50% від цієї суми у випадку внесення сум на користь сім'ї	Підвищення розміру сум, на які може складатися податкова пільга за рахунок зменшення (заміщення) податку на прибуток фізичної особи, гранична сума пропонується у розмірі місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року (плюс 10%), помноженого на 1,5 та округленого до найближчих 10 гривень, при страхуванні чи визначенні внесків безпосереднього платника податків і 75% від цієї суми у випадку внесення сум на користь сім'ї
2.	Диференційована шкала зменшення податкового навантаження, суми від зменшення направлені у систему НПЗ	-	Шкала (прогресивна) зниження податку на прибуток в залежності від терміну участі фізичної особи у системі НПЗ, сума знижки відраховується у систему недержавного пенсійного забезпечення (вибір НПФ залишається за учасником системи).
3.	Зміна бази оподаткування для категорії «працюючих пенсіонерів»	-	Для відповідної категорії повинно бути зменшене значення податку на прибуток (не більше 1,5%) і 5% єдиного соціального внеску можуть бути спрямовані до системи НПЗ (за ініціативою фізичної особи до того чи іншого НПФ)

місяць (1118 x 5) (розмір мінімальної заробітної плати з 01.10.2012 р. становить 1118 грн).

3. Пільгове оподаткування надається і фізичним особам. Відповідно до пп. «в» пп. 164.2.16 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу, до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включається сума пенсійних внесків, що сплачуються роботодавцем-резидентом за свій рахунок за договорами недержавного пенсійного забезпечення, якщо така сума не перевищує 15% нарахованої цим роботодавцем суми заробітної плати платнику податку протягом кожного звітного податкового місяця, за який сплачується пенсійний внесок, але не більше п'яти розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом про Державний бюджет України на відповідний рік, у розрахунку за місяць.

4. Згідно з п. 164.6, під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, – обов'язкових страхових внесків до недержавного Пенсійного фонду, які, відповідно до закону, сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності [1, с. 39].

Перший пункт із запропонованих ініціатив повинен підтримуватися і, відповідно, здійснюватися разом із працевлаштуванням учасника системи НПЗ, де перший визначає розмір відрахувань у систему НПЗ і, відповідно, може надати працівник-учаснику можливість відрахування коштів не тільки у власні корпоративні фонди, але й у інші фонди системи НПФ за бажанням працівника. Звичайно, у теперішньому ПКУ зроблені спроби стосовно покращення фіскальної складової відносно фізичних осіб, але цього замало. Так, пропонується збільшити розмір податкової пільги для учасників системи НПЗ, що дасть від 15 до 20% приросту надходжень від громадян до системи НПЗ. Слід також розуміти, що державна політика у секторі надання податкових пільг для фізичних осіб пови-

нна базуватися на принципах чіткого моніторингу та відсутності вибіркості, тобто будь-які верстви населення за дотримання законодавчих вимог можуть отримати податкові пільги в момент участі у системі НПЗ. Також слід ввести обмеження на використання та терміновість податкових пільг для громадян. Так, у часовому вимірі податкові пільги можуть складати не більше двох кварталів і надаватися раз у п'ять років. Крім цього, для запобігання ухилення від сплати податків пропонується контроль за використанням коштів, вкладених у НПФ, тобто для виведення коштів із системи НПФ в межах наданих пільг повинні бути підстави, які чітко обговорені в межах договорів між учасниками та фондами. Враховуючи низький рівень доходів, державна політика також повинна бути спрямована на підвищення реальних доходів громадян, оскільки ніякі податкові знижки чи пільги не принесуть бажаних результатів, якщо значна частина громадян нашої держави має доволі обмежені доходи.

Цікавою для розгляду є податкова ініціатива, яка включає в себе зниження ставок податку на прибуток в залежності від терміну участі фізичної особи у системі НПЗ. Іншими словами, чим довше фізична особа вкладає кошти у систему НПЗ, тим вищим є зниження податкових ставок для неї. Граничне значення зниження ставки може складати не більше 1,5% від величини податку на прибуток, враховуючи те, що ініціативу можна тільки запровадити, отже державний бюджет України на початках понесе мінімальні витрати. Шкалу пропонується побудувати прогресивним методом, тобто:

- Якщо фізична особа відраховує у систему НПЗ від 0 до 5 (включно) років (при загальній перерві з відрахувань до системи НПЗ не більше одного кварталу) – її зниження може скласти не більше 0,5% від податку на прибуток і відповідні суми «знижки» відраховуються до обраного фізичною особою НПФ.

- Якщо фізична особа відраховує у систему НПЗ від 6 до 10 (включно) років (при загальній перерві з відрахувань до системи НПЗ не більше

одного кварталу) – її зниження може скласти не більше 0,75% від податку на прибуток і відповідні суми «знижки» відраховуються до обраного фізичною особою НПФ.

• Якщо фізична особа відраховує у систему НПЗ від 11 до 20 (включно) років (при загальній перерві з відрахувань до системи НПЗ не більше одного кварталу) – її зниження може скласти не більше 1% від податку на прибуток і відповідні суми «знижки» відраховуються до обраного фізичною особою НПФ.

• Якщо фізична особа відраховує у систему НПЗ більше 21 року (при загальній перерві з відрахувань до системи НПЗ не більше одного кварталу) – її зниження може скласти не більше 1,5% від податку на прибуток і відповідні суми «знижки» відраховуються до обраного фізичною особою НПФ.

Надані податкові зниження враховуються до того періоду, у якому вони виникли, при виході чи припиненні відрахувань у систему НПЗ дані зниження скасовуються. Крім цього, суми зниження не перераховуються ретроспективним характером. Фізична особа вправі обирати НПФ, але дані кошти можна бути отримати/використати при настанні певних подій, які повинні бути регламентовані у договорах участі у системі НПЗ.

У даному випадку слід спробувати обрахувати ефект від введення вищевказаної податкової ініціативи, використовуючи статистичні дані. Так станом на початок 2013 року, згідно з даними Рахункової палати України, дохід Державного бюджету України від податків на доходи фізичних осіб склав 7026 млн грн, враховуючи той факт, що податкове зниження розповсюджуватиметься на всіх фізичних осіб, які вкладають кошти у систему НПЗ (самостійно чи через систему корпоративних фондів), частку таких фізичних осіб слід вираховувати із поточної структури системи. Відповідна частка може бути вирахована із величини внесків до системи НПЗ, даний показник 58,6 млн грн, із 1313 млн грн, на початок 2013 р. у відносному виразі складає 5%. Дану величину необхідно зважити на загальну кількість учасників системи НПЗ, а це 584,8 тис. осіб, що складе приблизно 26 тис. осіб. Відповідний розрахунок приводиться із великим ступенем припущення, оскільки внески фізичних осіб можуть варіювати на суму внесків, які не є однакові, але у даному випадку розрахунок є більш чим приблизний базований все ж таки на середніх значеннях. Величина зайнятого населення станом на 2013 рік склала 22,6 млн осіб, з них 2,5% загальна величина учасників системи НПЗ. Тепер необхідно вирахувати величину податків сплачених відповідними особами, а це 175,6 млн грн, середнє значення сплачених податків відповідних фізичних осіб. Отже, у перші 5 років податкове зниження для відповідних осіб складатиме приблизно від 0,8-1 млн грн, які безпосередньо підуть до системи НПЗ [3].

Звичайно, величина податкового зниження, а більш конкретніше, суми, є доволі малою, але це значення зумовлене доволі малою часткою учасників у системі НПЗ. Так, для прикладу при оптимальному варіанті участі 15% від працюючого населення у системі НПЗ відповідна величина податкового зниження буде на рівні додаткового надходження у систему щорічно на суму 5,5 млн грн, які не слід забувати акумулюються у системі НПЗ. Даний обрахунок є теоретичним і не враховує диференціацію внесків у систему НПЗ, оскільки неможливо встановити у загальній структурі

вищезазначене. Тому відповідна величина може коливатися, але в межах вищерахованих. З боку процесів поглиблення співпраці між системою НПЗ та державою необхідно врахувати, запускати механізми податкових знижень у комплексі чи поступово вводити дані механізми та ініціативи, оскільки прийняття та введення відповідних ініціатив одразу може загрожувати значним недоотриманням коштів до Державного бюджету України. Тому тут слід розуміти з боку держави ступінь прийняття тих чи інших податкових ініціатив.

Одним із пунктів податкових ініціатив також є сприяння та зниження податкових навантажень для такої категорії громадян, як «працюючі пенсіонери», оскільки дана верства населення, по ідеї, повинна бути найбільш зацікавленою в участі у системі НПЗ. За словами урядовців, величина працюючих пенсіонерів сягає 3 млн осіб [6], що є досить чималою часткою і складає від 7-8% від зальної величини населення в Україні. Звичайно, пільги для відповідної категорії громадян існують і прописані у чинному законодавстві, але вони все ж таки мають нематеріальний характер, такі як, наприклад, додаткова відпустка, матеріальна виплата тощо. У даному випадку відповідній верстві населення необхідно сформувати заходи, які б максимально сприяли участі відповідних громадян у системі НПЗ.

Запропоновані ініціативи виражаються у зниженні податку на прибуток відповідним категоріям громадян на 1,5% і, відповідно, суми податкового зниження повинні відраховуватися за вибором особи, на користь якої і буде податкове зниження у обраний НПФ. Крім цього, громадяни даної категорії повинні безперешкодно користуватися відповідними коштами на їх розсуд, тобто не повинно діяти певних обмежень на знімання коштів, які були зараховані на рахунки НПФ внаслідок податкового зниження.

Необхідно розрахувати приблизну величину ефекту від введення даних податкових знижень. Для розрахунку припустимо, що заробітна плата працюючих пенсіонерів знаходиться на рівні мінімальної, а станом на початок 2014 року розмір мінімальної заробітної плати складає 1218 грн. Отже, сума податку на доходи складає – 84,77 грн, сума єдиного соціального внеску – 43,85 грн і оклад, відповідно, 1089,38 грн [3]. Беручи до уваги кількість працюючих пенсіонерів, розрахуємо величину податкового зниження, яке буде акумульовано у системі НПЗ. Відносна сума зниження податку на доходи складе – 1,27 грн/місяць, відрахування у систему НПЗ із єдиного соціального внеску складе – 2,19 грн/місяць, враховуючи величину працюючих пенсіонерів, а це, як вже було сказано, приблизно 3 млн осіб, загальна відносна сума зниження податку на доходи фізичних осіб в місяць складе 3,81 млн грн, і 6,5 млн грн, від сплати єдиного соціального внеску, дані суми є щомісячними і визначають приблизний ефект від запропонованого податкового зниження.

Відповідна податкова ініціатива повинна здійснюватися поетапно задля того, щоб реально оцінювати витрати для бюджету та спеціальних фондів. Тому спочатку пропонується вводити зниження податку на доходи фізичних осіб для відповідних груп громадян, оскільки фінансування спеціальних фондів через виплати єдиного соціального внеску є основним джерелом наповнення відповідних структур, які не без цього постійно знаходяться у кризовому стані (дефіцити балансів, ненадходження ті ін.). Тобто НПФ спільною

програмою із профспілками та НПФ повинні створити програму взаємодії та формування даного роду податкових знижень. Зі свого боку державні інституції від імені держави повинні розуміти і обрахувати, який рівень підтримки вони готові надати для системи НПЗ, а саме її розвитку.

Висновки. Враховуючи вищесказане, слід зазначити, що сприяння державою до розвитку третього рівня системи НПЗ повинно зосереджуватися на принципах співпраці між учасниками системи, злагожденості та узгодженості планів стосовно розвитку системи НПЗ та всебічному формуванні довіри до системи НПЗ. Другий рівень пенсійної системи почне розвиватися ще не скоро, зважаючи на трансформаційні процеси в економіці країни, тому держава повинна зробити часткову ставку на розвиток третього рівня пенсійної системи, беручи до уваги реальні доходи громадян України і відповідно рівень життя співвітчизників, дати їм можливість безпосередньо робити вибір на користь того, вкладати у систему

НПЗ чи ні, а сприяння цьому повинно відображатися у використанні певних ініціатив та заохочень як з боку держави, так і НПФ. Фактично зараз все так і функціонує, але без наявних кроків з боку держави. Відверто кажучи, сприяння державної політики у секторі розвитку системи НПЗ є недостатніми і потребують комплексних рішень.

Слід також не забувати той факт, що державна підтримка може виявитися неповною із запропонованих лише податкових ініціатив, оскільки держава декларувала і другий рівень пенсійної системи, на який, на жаль, на сьогодні коштів у бюджеті немає, тому оптимістичні сценарії слід відкласти на майбутнє, коли економіка і фінансова система України буде функціонувати на достойному рівні. На підтвердження цьому урядовці запевняють, що відрахування до другого рівня пенсійної системи може мати місце лише при зростаючому ВВП, даний показник повинен варіювати на рівні 2%.

Список літератури:

1. Податковий Кодекс України : за станом на 02.08.2014 № 2755-17/ Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2014. – 47 с. – (Бібліотека офіційних видань).
2. Підсумки розвитку ринків небанківських фінансових послуг України / ДКРРФПУ. – К., 2012. – 9 с.
3. Пенсійний фонд у цифрах / Пенсійний Фонд України. – Електрон. дан. (1 файл). – 2013. – Режим доступу : http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/category?cat_id=95535.
4. Пенсійна реформа і макроекономічна стабільність в Україні [Електронний ресурс] / В. Ємець. – Електрон. дан. (1 файл). – 2011. – Режим доступу : <http://www.fundgp.com/ua/events/news/50/>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
5. Савіцька О. П., Кулиняк І. Я. Податкове навантаження як фактор тонізації економіки/ X Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Соціально-економічні реформи в контексті інтеграційного вибору України». – Електрон. дан. (1 файл). – 2013. – Режим доступу : http://www.confcontact.com/2013-sotsialno-ekonomicheskie-reformi/2_savitska.htm.
6. Українська правда. Стаття / Українська правда. – Електрон. дан. (1 файл). – 2013. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2010/12/24/5709740/>.

Павлів В. В.

Украинский государственный университет финансов и международной торговли

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ФИСКАЛЬНЫЕ СТИМУЛЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ НЕГОСУДАРСТВЕННОГО ПЕНСИОННОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Резюме

В статье обширно рассмотрены перспективные фискальные стимулы и методы развития, сотрудничества в сфере улучшения всесторонней привлекательности системы негосударственного пенсионного обеспечения. Отображены детальные изменения к соответствующим шагам навстречу развитию системы НПО в действующем законодательстве, сфера влияния которого распространяется как на физические, так и на юридические лица. Предложенные фискальные мероприятия стимулирования развития системы базируются на системе преференций как для физических, так и для юридических лиц – участников системы НПО. Соответствующие механизмы осуществляются, в первую очередь учитывая текущую структуру системы и НПО и особенности фискальной политики по отношению к третьему уровню системы пенсионного обеспечения.

Ключевые слова: негосударственные пенсионные фонды, пенсионное обеспечение, фискальная политика, налоги.

Pavliv V. V.

Ukrainian State University of Finance and Foreign Trade

PERSPECTIVE TAX STIMULATIONS OF NON-GOVERNMENTAL PENSION FUNDS DEVELOPMENT

Summary

Perspective fiscal actions and methods of development are vastly considered in the article, collaboration, in the field of improvement of comprehensive attractiveness of the non-governmental pension fund system. The detailed changes are represented as the proper steps of non-governmental pension funds system development due to current tax legislation sphere of influence which spreads, as on physical persons and business units. The tax measures of development stimulation are offered, the systems are based on the system of preferences, as for the physical persons and business units of the non-governmental pension funds system. The proper mechanisms are carried out above all things, taking into account the current structure of the non-governmental pension funds system and feature of taxation policy in relation to the third level of the pension system in Ukraine.

Key words: non-governmental pension funds, pension system, fiscal policy, taxes.